

[J. S. Foget.]

Gældsbyrde. Er det Gælden, det i første Række drejer sig om, eller er det andre Forhold, der foraarsager, at Landbrugets Økonomi er saa daarlig, som den er?

Efter at denne Samling nu har været i 5 Maaneder, uden at man har villet tage Hensyn til den daarlige Høst, i Særdeleshed i Jylland fra Limfjorden til Grænsen, hvor Høsten har været saa lille, at jeg ikke tager i Betænkning at sige, at den i denne Landsdel ligger under Halvdelen af sidste Aars Høst, maa man i Virkeligheden give de Mennesker Ret, der siger, at Rigsdagen burde ligge i Herning i Stedet for i København. Thi man har uvægerlig det Indtryk, at Lovgivningen kun er bestemt af en Tankegang karakteristisk for en indfødt Københavner. Man vægrer sig i alt Fald ved at tro, at den Minister, der er sat til at varetage Landbrugets Tarv, overhovedet aner, hvordan det staar til paa Landet. Og aner han det, ja, saa er det enten Viljen eller Evnen, det skorter paa. Ligegyldigt hvad man hævder her i denne Sal, vil der, hvis man ikke gaar til ekstraordinære Forholdsregler, i det kommende Foraar og til Sommer komme et saa udbredt Krak i Landbruget, at jeg tror, Virkningerne heraf ogsaa vil naa til dem, der i Dag tror, de har det lunt inden Døre. Men ligegyldigt hvor ofte vi fremhæver dette, saa mødes vi med det ene Ord: Gældssaneringen. Det er blevet det Trylleord, hvormed Regeringen tror at kunne fjerne alle Vanskeligheder fra Landbruget. Maaske vilde Gældssaneringen ogsaa kunnet have større Virkning, end den har haft, hvis Loven havde været virkelig effektivt, men det er den nu engang ikke. Man faar det Indtryk, at Regeringen nu har bestemt sig til, at ca. 15—20 pCt. af danske Landmænd skal gaa fra deres Ejendom. Formaålet er jo selvsagt dobbelt: For det første ønsker man at faa alle de Landmænd fra deres Ejendomme, som eger sig daarligst til at drive Landbrug, og for det andet ønsker man at drive Priserne paa Landbrugsejendomme ned for eventuelt senere at kunne lægge Loft over Priserne. Men opnaar man dette? Næppe! De Landmænd, der er allerlængst ude, vil i flere Tilfælde faa Lov til at sidde, til der kommer bedre Tider, fordi Kreditorerne viger tilbage for at konstatere et større eller mindre Tab, og det vil derfor i første Række være de Landmænd,

der har drevet deres Ejendomme bedst, som Kreditorerne først vil falde over, da Pantet i saadanne Tilfælde dog er noget værd.

Der opnaas altsaa ikke det, der tilsigtes, og Fremgangsmaaden er af en saadan Art, at man længst muligt vægrer sig ved at tro, at det er Hensigten ganske koldblodigt at ødelægge 20 000—30 000 Landbo-hjem for en politisk Manøvres Skyld. For det første vil Manøvren slaa fejl, fordi Prisen paa Landbrugsprodukter alle Dage vil influere paa den Handelspris, hvortil Ejendommen omsættes, og for det andet, hvis vi kommer ind i en ny Højkonjunktur, vil det uvægerligt afspejles i Ejendommenes Afstaaelsespris. Thi Meningen kan vel ikke være den, at man vil lave et nyt Stavnsbaand. Derfor er det urimeligt, at man stadig og stædigt holder paa, at det er Landbrugets Gældsbyrde, der alene skal røres ved, i Særdeleshed efter at man har forladt det tilsvarende rentepolitiske Standpunkt: en lav Rente og i Stedet har indledet en skarp Rentestigningspolitik. De to Ting synes at staa til hinanden som Ild til Vand: Det, at man hævder, det er Gælden, altsaa Renten, der alene trykker, samtidig med at man er gaaet ind for en maalbevidst Rentestigning. Disse to Ting harmonerer ikke med hinanden, og man faar derfor ogsaa det Indtryk, at naar Regeringen fastholder Talen om, at det er Gældssaneringen, Gældsnedskrivningen, der skal redde Landbruget, er det mere en politisk Undskyldning for, at man ikke vil ændre det stadig foregaaende Valutarov, end en Realitet, som man selv venter sig noget af.

At Gælden er steget fra før Krigen til efter Krigen, er der jo ingen, der vil benægte. Men Landbrugets Gæld er i alle Tilfælde ikke steget forholdsvis saa stærkt som Byernes Gæld. I Tiden fra 1909 til 1926 er Behæftelsen for danske Landejendomme steget fra 1 417 Mill. Kr. til 3 032 Mill. Kr. og maalt pr. Tønde Hartkorn fra 3 903 til 7 802 Kr. Altsaa er Gælden i danske Landejendomme fordoblet fra 1909 til 1926. Men sammenligner vi Behæftelsen i Procent af Panteværdien, er den kun steget fra 42,8 til 49,7, hvilket tydelig viser, at Panteværdien er steget i omtrent samme Forhold som Behæftelsen. De Tal, der foreligger siden 1926, viser en Nedgang i Behæftelsen, saa naar jeg bruger 1926 som